

Taloudellisten edellytysten täyttyminen

Maria Åkerman

Vesihuoltoyksikkö

Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus

18.9.2026

Toiminta-alueen määrittämisen taloudelliset edellytykset?

Vesihuoltolain mukaan toiminta-alueen hyväksymisen edellytyksenä talouden osalta on:

1)vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta
taloudellisesti ja asianmukaisesti

ja

2)vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat
kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi

Taloudellisia edellytyksiä arvioidaan sekä vesihuoltolaitoksen että asiakkaan näkökulmasta.

Kyseisten edellytysten täyttyminen tulee käydä ilmi toiminta-alueesta tehdystä päätöksestä.

Kyky huolehtia vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti ja maksujen kohtuullisuus ja tasapuolisuus

- Maksuilla tulee kattaa pitkällä aikavälillä vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset
- Maksujen tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset
 - Tasapuolisuus tarkoittaa sitä, että asiakkaat maksavat palveluista samoin perustein. Maksut voivat olla erisuuruisia palvelun tuottamisen kustannuseroihin perustuen. Tasapuolisuus ei siis tarkoita sitä, että maksujen tulisi olla kaikille saman suuruisia.
 - Verkoston ja toiminta-alueen laajentamista arvioitaessa on tarkasteltava, muodostuvatko asiakasmaksut kohtuullisiksi kustannusvastaavuus huomioon ottaen. Tällöin arvioidaan myös taloudellisesta näkökulmasta keskitetyn vesihuollon tarkoituksenmukaisuutta.
 - Kohtuullisuudesta ei ole olemassa esim. tarkkoja eurorajoja. Kohtuullisuutta voi arvioida esim. alueen keskiansioihin perustuen.
- Vesihuoltolain 19 §:n mukaan perusmaksun ja liittymismaksun **tulee olla** erisuuruisia eri alueilla, jos siihen on perusteet.

Miten edellytysten täyttymistä tulee perustella päätöksenteossa

- Vesihuoltolaitosten ja kunnan välinen yhteistyö tärkeää – vesihuoltolaitos on oman taloutensa asiantuntija
- Toiminta-alueen määrittelyn yhteydessä tehtävä taloudellisten edellytysten arvioinnin laajuus riippuu toiminta-alueen luonteesta
 - Asemakaavoitettu alue, jolla ei ole merkittäviä muutoksia vedenkulutuksessa ja asutus verrattain tiheää, vesihuoltolaitoksen talous kestäväällä pohjalla -> toteavampi arviointi riittää
 - Haasteelliset investointikohteet ja harvemmin asutut alueet selvitettävä tarkemmin
- Edellytysten arvioinnissa kannattaa hyödyntää jo olemassa olevia suunnitelmia, aina ei tarvita uusia selvityksiä. Esimerkiksi merkittävästi voi hyödyntää:
 - Omaisuudenhallintasuunnitelman arvio tulevista investoinneista, maksujen muutostarpeista ja vesihuoltolaitoksen talouden tilasta
 - Maksujen suunnittelun yhteydessä tuotettu tieto

Taloudellisten edellytysten täyttyminen – miten tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi?

- Jo olemassa olevien suunnitelmien ja selvitysten lisäksi voi arviointia toteuttaa esimerkiksi:
 - Uusinvestointikohteissa voi yksinkertaisimmillaan verrata kustannukset kattavaa kiinteistökohtaista liittymismaksua kiinteistökohtaisen vesihuoltojärjestelmän kustannukseen
 - Selkeästi rajatussa uusinvestointikohteessa voi hyödyntää investoinnin takaisinmaksuajan menetelmää
 - Mahdollisuus tarkastella myös perusmaksujen osuutta
- Supistuvien alueiden, suurempien verkostolaajennusten tai taloudellisesti heikommassa asemassa olevan laitoksen kohdalla on kokonaisvaltaisempi arvio tarpeen.
 - Arviossa voi hyödyntää laitoksen omaa talousmallia ja omaisuudenhallintasuunnitelmaa
 - Tai/ja vesi.fi- palvelussa tarjolla olevaa excel-työkalua (Ramboll Finland Oy)

Taloudellisten edellytysten täyttyminen – miten tuottaa tietoa päätöksenteon tueksi?

- Arviointia tulee tehdä maksujen kustannusvastaavuus huomioon ottaen, tarvittaessa eri suuruisilla perus- ja liittymismaksuilla (myös käyttömaksut voivat olla eri suuruiset)
- Taloudelliset edellytykset eivät välttämättä täyty vesihuoltolaitoksen taksan mukaisilla maksuilla, mutta arvioinnissa tulee tarkastella aiheuttamisperiaatteen mukaisten maksujen taso.

Excel- pohjainen työkalu kokonaisvaltaisempaan arviointiin – toimintaperiaate ja tarvittavat lähtötiedot

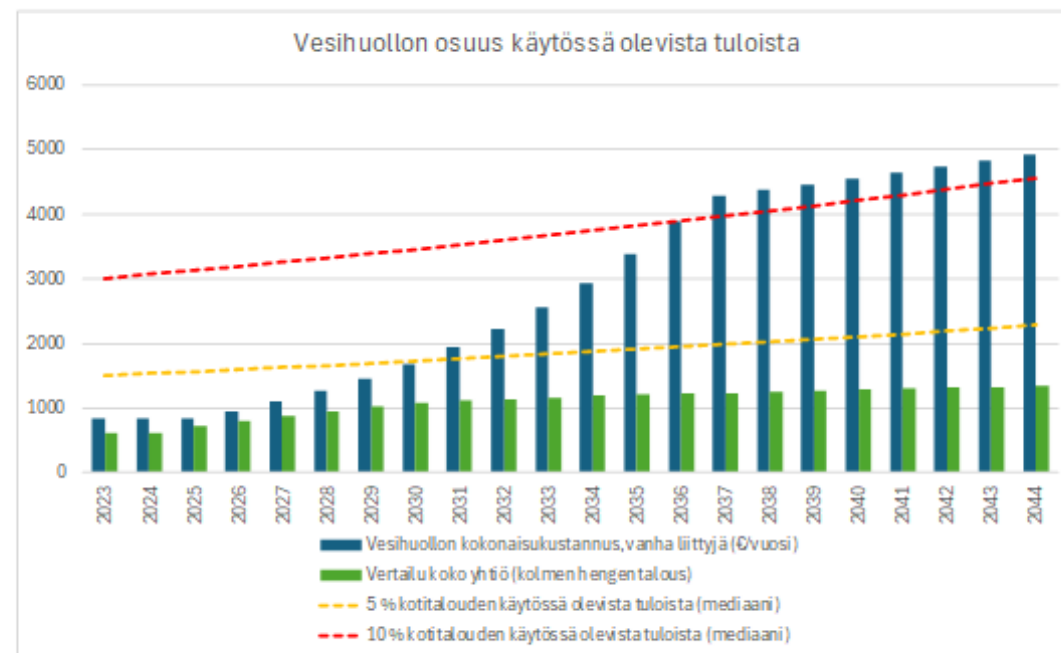
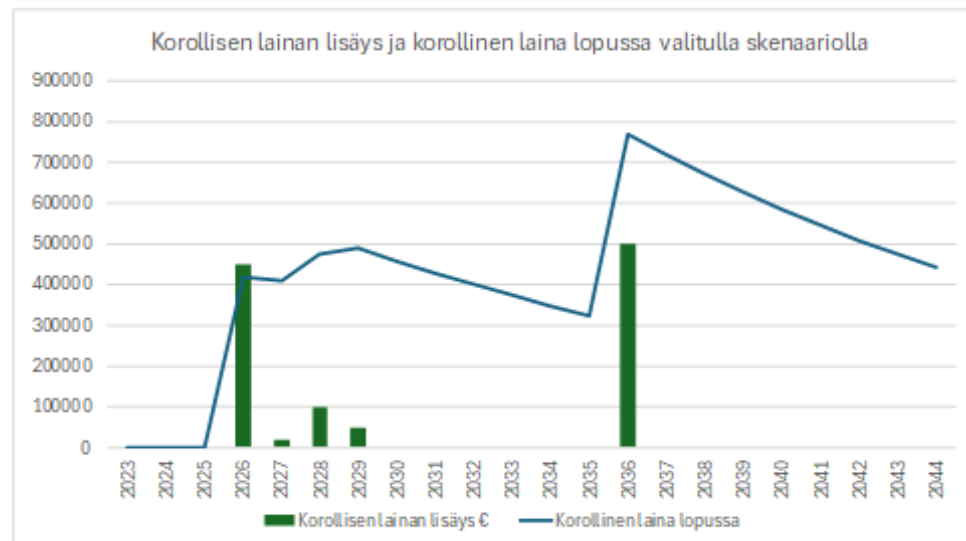
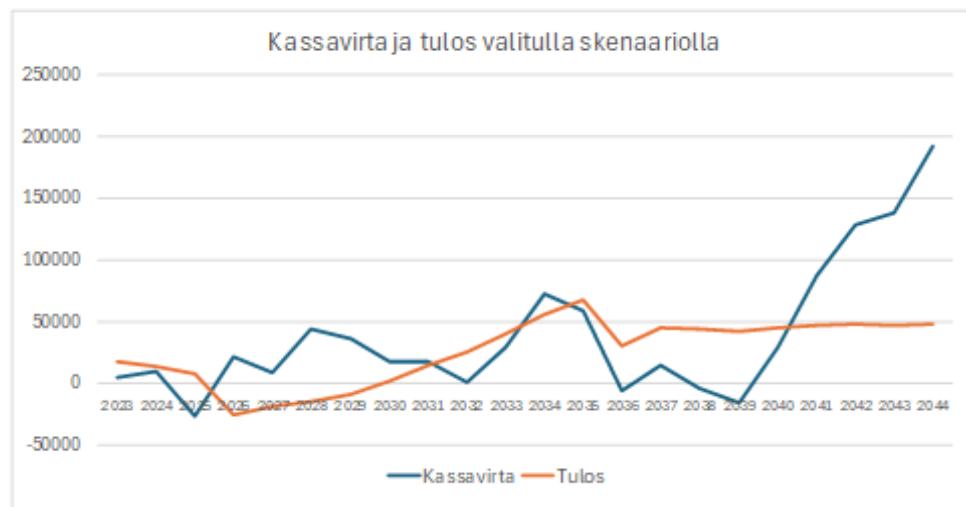
- Excel- työkalu on kassavirtapohjainen laskentamalli, jossa taloutta tarkastellaan pitkällä aikavälillä. Mukana asiakasnäkökulma (maksut) ja laitoksen talous (kassavirta ja tulos).
- Työkalua mahdollista käyttää sekä olemassa olevien verkostoalueiden että uusien alueiden vesihuollon järjestämisen taloudelliseen arviointiin
- Lähtötietoina tarvitaan
 - Liittyjämäärä ja vedenkulutus ja niiden kehitys (ennuste)
 - Verkoston pituus ja ikä (supistuvat alueet)
 - Verkoston uudisrakentamisen ja saneerauksen kustannustaso alueella
 - Koko laitoksen talouden tiedot ml. arvio tulevista investoinneista

Excel- pohjainen työkalu – laskennan tuloksia

- Työkalulla voi arvioida, saadaanko maksujen kohtuullisilla korotuksilla ja lainan otolla laitoksen tulos ja kassavirta pysymään positiivisena pääosin koko tarkastelujakson ajan
 - Taloutta tasapainotetaan maksujen muutoksilla ja lainanotolla
- Laskelma näyttää, millä maksutasolla tarkastelualueen talous toimii kustannuskattavasti
- Työkalua voidaan hyödyntää aiheuttamisperiaatteen mukaisten maksujen määrittelyssä – näyttää vertailun koko laitoksen ja tarkastelussa olevan alueen maksutasosta
- Työkalulla voi arvioida vesihuoltomaksujen osuutta alueen käytössä olevista tuloista (keskimääräistys postinumeroalueen mediaanituloihin verrattuna)
- Saatujen tulosten tarkkuus riippuu lähtötietojen tarkkuudesta, tarkkuus heikkenee mitä pidemmälle tarkasteluajanjaksoa mennään

Laskentatyökalun tuottamia kuvaajia

Skenaario: Laskelman tulokset

Kannattaa tutustua tarkemmin, aineisto saatavilla: <https://www.vesi.fi/toiminta-alueen-maarittamisesta-koituvien-taloudellisten-vaikutusten-arviointityokalu-latauslinkki-ja-ohjeet/>

Näkökulmia taloudellisten vaikutusten arvioinnista – supistuvat alueet

- Kustannustietoisuus tärkeää vaiheessa, jolloin pohditaan supistuvien alueiden vesihuollon järjestämistapaa – yleensä kuitenkin jo olemassa oleva verkosto on järkevää ns. käyttää loppuun
- Liittyjämäärän (vedenkulutuksen) kehitysennusteella on ratkaiseva vaikutus tarkasteltavan verkostoalueen kustannustasoon ja taloudelliseen kannattavuuteen. Yksittäisillä isoilla vedenkuluttajilla iso merkitys.
- Talouden tasapainottamisessa merkittävässä roolissa ovat alueelliset perusmaksut
 - Aiheuttamisperiaate
- Mikäli näyttää siltä, että alueen taloutta ei voida huolehtia kestävästi, on tarpeen tehdä perusteellisempi vaihtoehtovertailu, jossa selvitetään alueellisen perusmaksun käyttöönotto, verkoston supistamisen mahdollisuudet ja mahdollisuus kunnan tukitoimenpiteisiin. Arvioinnissa on otettava huomioon säädökset vesihuollon turvaamisesta

Näkökulmia taloudellisten vaikutusten arvioinnista – alueet, joille verkostojen laajentamista arvioidaan

- Verkostoja laajennettaessa alueen taloudelliseen toteutettavuuteen selkeästi merkittävämpi vaikutus näyttää olevan alueen liittyjämäärän kehityksellä kuin rakentamiskustannuksilla
 - Kunnalla merkittävä rooli yhdyskuntasuunnittelun ja rakentamisen ohjaamisen kautta: hyvällä suunnittelulla voidaan merkittävästi vaikuttaa taloudelliseen kestävyYTEEN
 - **Toiminta-alueen määrittelyssä on syytä arvioida alueen väestönkehitystä, ei vain tämän hetkistä tilannetta**
- Uusien laajennusalueiden kohdalla kannattavuuslaskelmissa olennaisin muuttuja on liittymismaksut
 - Voivat olla asiakkaan kannalta hyväksyttävämpiä, koska maksu on tiedossa liittyessä

Kiitos

Elinvoimakeskus